

3. Кононец Н. Інформаційно-консультаційні технології в управлінні закладом освіти: освітній консалтинг. *Дидаскал : часопис : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. «Європейський вектор розвитку вищої освіти України»*, 14–15 листоп. 2023 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г.Короленка. Полтава, 2023. № 24. С. 21-25.
4. Кононец Н.В. Ресурсно-орієнтований підхід до професійного розвитку освітніх менеджерів у контексті адаптації до змін. *Адаптивні процеси в освіті : збірник матеріалів (тез доповідей) 4-го Міжнародного наукового форуму* (07–08 лютого 2025 року, Київ, Харків, Полтава– Україна, Spokane, Тампа – USA) / за заг. ред. Г.В. Єльнікової; ред. кол.: О.Л.Ануфрієва, В.М. Гладкова, Г.Ю. Кравченко, З.В. Рябова; упоряд. І.С.Лапшина. Київ: Юстон, 2025. С. 279-281.
5. Kononets N. V. Educational consulting in educational institution management. The 2nd International scientific and practical conference “Innovative development of science, technology and education” (November 16-18, 2023). Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2023. P. 244-249.

ІННОВАЦІЇ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ВІДКРИТА ОСВІТА В ДОБУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Калашник М.П., Хіріна Г.О.
Харків, Україна*

У ХХІ ст. світ вступив в період складних соціокультурних трансформацій, які охопили всі галузі життя суспільства, у тому числі і освіту. Нові інформаційні технології комунікації знімають всі бар'єри та кордони в освітньому середовищі, змінюють форми та методи навчання. Традиційні способи отримання знань поступово втрачають свою ефективність та вимагають пошуку нових форм, засобів та змісту освіти. Інновацією сучасності стала «відкрита освіта», яка трактується, як освіта без бар'єрів, доступна усім охочим здобувати нові знання та навички.

«Відкрита освіта» — науковий термін, що позначає таку модель освіти, яка надає вільний доступ до знань, інформації, навчальних ресурсів та можливостей навчання для всіх бажаючих, незалежно від віку, місця проживання, соціального статусу чи вже досягнутого рівня освіти. Сама ідея доступної для всіх людей освіти, виникла ще у ХVІІ ст. у видатного чеського педагога Яна Амоса Коменського. Але наукове обговорення змісту поняття «відкрита освіта» почалася лише у 60-х роках ХХ ст. та триває досі. Традиційна система освіти вже в середині ХХ ст. не встигала за стрімким розвитком економіки, технологій та самого суспільства та не могла повністю задовольнити попит на різнобічно підготовлених фахівців. У ХХІ ст. ця проблема стала ще більш гострою та вимагала вирішення, чому сприяло створення нового відкритого освітнього середовища, яке використовує можливості дистанційного навчання та сприяє безперервній освіті.

Відкрита освіта продемонструвала свою здатність миттєво реагувати на зміни соціально-економічної ситуації, що може задовольняти

індивідуальним та груповим освітнім потребам та запитам. Вона базується методологічних засадах відкритості, гнучкості, безперервності процесу пізнання та доступності для всіх верств суспільства, знищує традиційні академічні кордони формальної освіти. Принцип доступності полягає у тому, що здобувачу освіти не потрібно складати вступні іспити або проходити співбесіду, часто не вимагає фізичної присутності, забезпечує вільний, а часто й безкоштовний доступ до навчальних ресурсів. Відкрита освіта надає можливість отримувати знання особам з обмеженими фізичними можливостями, людям, які не можуть навчатися в традиційних закладах вищої освіти, але бажають набути додаткових знань, та забезпечує гнучкий доступ до освітніх послуг з врахуванням географічних, соціальних та часових обмежень суб'єктів навчання, коли кожний може вчитися у зручний для нього час та у зручному місці. Принцип гнучкості створює можливість навчатися за індивідуальною траєкторією та адаптувати її до індивідуальних потреб, здобувач освіти сам обирає темп та час навчання. В системі відкритої освіти може бути відсутнім контроль знань, часто замість нього використовується самоперевірка. Інтернаціональний характер відкритої освіти створює можливість експорту та імпорту освітніх послуг, що повністю відповідає сучасним умовам глобалізації світового співтовариства.

Основою сучасної відкритої освіти є вільний доступ до інформації, який довгий час був складною проблемою. Відкриття інформаційної бази освіти було розпочато 1-2 грудня 2001 року на Будапештській конференції, яку провів Інститут відкритого суспільства, та оприлюднення 14 лютого 2002 року Будапештської ініціативи відкритого доступу (BOAI) — громадської ініціативи щодо принципів відкритого доступу до наукової літератури: «Поєднання старої традиції та нової технології може принести безпрецедентно велику суспільну користь. Стара традиція — це готовність вчених та дослідників безоплатно публікувати результати своїх праць у наукових виданнях для отримання та поширення нових знань. Новою технологією стає Інтернет. Громадська користь, яку приносить поєднання цих двох факторів, знаходить своє вираження у електронному розповсюдженні по всьому світу журнальних статей, відрецензованих експертами, та абсолютно вільному і необмеженому доступі до них учених, дослідників, викладачів, студентів та усіх, кого цікавить наука» [1]. 20-22 жовтня 2003 року в Берліні на конференції, проведеної Товариством імені Макса Планка, була підписана Берлінська декларація про відкритий доступ до наукових та гуманітарних знань (Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities) [2], що ознаменувало новий етап у здобутті знань. Інновацією сучасної відкритої освіти стало вільне використання, адаптація до власних потреб та розповсюдження інформації з дотриманням авторських прав (наприклад, за ліцензіями Creative Commons). Головна ідея ліцензій Creative Commons полягає у тому, що автор, зберігаючи авторське право на свою наукову або творчу роботу, дає дозвіл на її використання на тих чи інших умовах.

Відкрита освіта у сучасних реаліях життя суспільства стала базою не тільки для самоосвіти, але й перенавчання, підвищення кваліфікації, здобуття нових професійних компетенцій. Важливим моментом стало те, що

сьогодні відкрита неформальна освіта, так само як і традиційна освіта, забезпечує формальну кваліфікацію, визнання здобутих соціальних навичок та компетенцій. Наприклад, в НФаУ у силабусах всіх освітніх компонентів частина кредитів зараховується за рахунок знань, здобутих на заходах неформальної освіти (професійних курсах, вебінарах, наукових конференціях, тощо).

Відкрита освіта представляє собою специфічну форму надання освітніх послуг, основу навчального процесу у відкритій освіті становить цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота здобувачів освіти, які можуть вчитися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість контакту з викладачем, а також контактів між собою. Метою відкритої освіти, так як і традиційної, є підготовка здобувачів освіти до повноцінної, ефективної професійної діяльності та участі у громадських проєктах та заходах.

Впровадження та реалізація системи відкритої освіти стала можливою лише в умовах інформаційного суспільства та сучасних технологій дистанційного навчання.

Поширеними засобами навчання у системі відкритої освіти стали використання мережевих засобів, мультимедійних технологій, спеціального програмного забезпечення для підготовки навчальних курсів та навчання здобувачів освіти; тестовий контроль якості знань (використання тестових систем на базі інформаційних технологій); досить висока економічна ефективність, покращення співвідношення отриманого результату до витрат часу, грошей і інших ресурсів на його досягнення, у порівнянні з традиційними формами навчання; модульність навчання (можливість формування власного навчального плану з освітніх компонентів, що відповідають меті навчання та особистим потребам); паралельність (можливість навчання при поєднанні з основною професійною діяльністю); асинхронність (реалізація технології навчання за зручним для кожного учня розкладом). У відкритій освіті змінюється роль викладача, на якого покладаються функції координатора навчального процесу, тьютора, методиста змісту освітнього компоненту, консультанта при формуванні індивідуального навчального плану. Нові навички набувають і здобувачі відкритої освіти – вміння до самоорганізації, вмотивованості, самостійної роботи, працьовитості, креативності.

Таким чином, відкрита освіта є інноваційною формою організації сучасного освітнього простору, спрямована на подальший розвиток суспільства, формування особистості, здатної вирішувати складні соціально-культурні проблеми.

Список використаних джерел

1. Budapest Open Access Initiative | Read the Budapest Open Access Initiative. URL: [http:// www.budapestopenaccessinitiative.org](http://www.budapestopenaccessinitiative.org). Процитовано 2015-10-19.
2. Берлінська декларація по відкритому доступу до наукового і гуманітарного знань. URL: <http://www.enquir.npu.edu.ua>. Процитовано 20 жовтня 2015 року.